

DRUGIE ĆWIERĆWIECZE KÓŁ KRAJOZNAWCZYCH MŁODZIEŻY SZKOLNEJ

Jednym z najważniejszych kierunków pracy Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego była działalność wśród młodzieży. Od początków swego istnienia Towarzystwo organizowało wycieczki krajoznawcze, a także odczyty, prelekcje i pogadanki dla młodzieży szkolnej i robotniczej. Pierwsze koła krajoznawcze w szkołach powstały w Krakowie, Łodzi, Warszawie, Lublinie, na Śląsku Cieszyńskim już w latach 1905—06.

W czasie I wojny światowej istniały w Warszawie 22 ogniska PTK dla młodzieży. Ich celem było prowadzenie pracy wychowawczo-oświatowej, m. in. również poznawanie kraju rodzinnego.

Po odzyskaniu niepodległości z krakowskiego ośrodka PTK wyszła inicjatywa zorganizowania młodzieży szkolnej w odrębne koła krajoznawcze. W 1910 r. przy Oddziale Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego w Krakowie powstaje Sekcja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Została ona przekształcona w 1927 r. w Komisję Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej przy Radzie Głównej PTK. Przewodniczącym Sekcji, a później Komisji był znany działacz krajoznawczy z Krakowa, nauczyciel miejscowego gimnazjum, Leopold Węgrzynowicz.

W ostatnich latach okresu międzywojennego istniało ponad 300 kół krajo-

znawczych głównie w szkołach średnich, częściowo jednak również w szkołach podstawowych. Ich zadaniem było prowadzenie pracy krajoznawczej mającej przede wszystkim na celu pogłębianie przywiązania do ziemi ojczystej oraz badanie dorobku kultury polskiej. Znaczną rolę w popularyzacji krajoznawstwa wśród młodzieży odegrał, wydawany przez PTK, miesięcznik *Orli Lot*. Redakcją *Orlego Lotu* kierował również Leopold Węgrzynowicz. W 1927 r. Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej zapoczątkowała nową formę pracy krajoznawczej, jaką były zjazdy młodzieży szkolnej z udziałem opiekunów kół. W okresie międzywojennym zorganizowano 9 zjazdów w różnych miastach Polski. Dziesiąty zjazd odbył się już w Polsce Ludowej, w 1948 r. w Warszawie. Uroczystą oprawą jubileuszowego zjazdu było przyjęcie delegacji w Belwederze przez prezydenta Polski Ludowej Bolesława Bieruta, który przemawiając do młodzieży wysoko ocenił pracę krajoznawczą kół młodzieży, uznał ją za wielką i ważną misję społeczną.

Odrodzone po wojnie Polskie Towarzystwo Krajoznawcze prowadziło również Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej. Ich działalność została życzliwie przyjęta przez Ministerstwo Oświaty i poparta oficjalnie okólnikiem już w dniu

Ruiny przetrwały 100 lat
Czas widać na jej murach

Grupa członków SKKT zwiedza Ostrów Lednicki.

Fot. A. Czarnowski

6.XII.1946 r. Na Zjazd Połączeniowy w 1950 r. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze przyszło ze znacznym dorobkiem w dziedzinie krajoznawstwa młodzieżowego.

Powołana na Zjeździe Połączeniowym Komisja Młodzieżowa Zarządu Głównego PTTK przejęła około 700 Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej istniejących w większości w województwie krakowskim, łódzkim i śląskim. Nowo powołana Komisja nie potrafiła jednak nawiązać do dawnych dobrych tradycji działalności krajoznawczej w środowisku młodzieży szkolnej oraz do bogatego dorobku Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Po przeszło dwuletniej działalności Komisja Młodzieżowa ZG PTTK przestała istnieć. Również niektóre Szkolne Koła Młodzieży Krajoznawczej uległy likwidacji. Znaczna ich część przetrwała jednak

głównie jako koła geograficzno-krajoznawcze w szkołach. Zlikwidowane zostało również pismo *Orli Lot*.

W tej sytuacji opiekę nad Kołami przejęło stopniowo Ministerstwo Oświaty. W 1952 r. powołano początkowo dwa Międzyskolne Ośrodki Krajoznawczo-Turystyczne w Krakowie i Gdańsku, które z czasem zamieniono na ośrodki wojewódzkie.

Bardziej sprzyjające warunki dla rozwoju krajoznawstwa w Polsce powstały jednak dopiero od 1956 r. Uznano wówczas poznawcze i wychowawcze wartości krajoznawstwa oraz jego znaczenie dla wychowania młodego pokolenia. Stworzyło to również możliwości do szybkiego wzrostu szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego młodzieży szkolnej.

Już w latach 1956—58 dokonano za-

sadniczych posunięć organizacyjnych; wydano podstawowe akty prawne normujące zasady istnienia szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego oraz rozwinęto działalność SKKT i ruch wycieczkowy. Przede wszystkim powołano ośrodki dyspozycyjne: centralny w Ministerstwie Oświaty, jako Wydział Turystyki i Krajoznawstwa oraz terenowe w województwach (SWOKT) i powiatach (SPOKT).

Jako społeczne organy doradcze i opiniotwórcze powstały komisje krajoznawczo-turystyczne: centralna w Ministerstwie Oświaty oraz wojewódzkie i powiatowe. Przewodnictwo Centralnej Komisji do Spraw Krajoznawstwa i Turystyki Szkolnej objął ponownie Leopold Węgrzynowicz, a komisji terenowych inni zaśluzeni działacze społecznego ruchu krajoznawczego. Zaczęło także wychodzić nowe czasopismo krajoznawcze dla młodzieży, wydawane jako wielobarwny magazyn pod symboliczną nazwą *Poznaj swój kraj*.

Uznając krajoznawstwo jako doniosły składnik wychowania i nauczania, władze oświatowe wprowadziły do programów i podręczników szkolnych w znacznie większym niż poprzednio zakresie zagadnienie poznawania własnego kraju. Wydane przez Ministerstwo Oświaty zarządzenia i okólniki uregulowały sprawę wycieczek i obozów wędrownych młodzieży szkolnej, w planach dydaktyczno-wychowawczych szkół uwzględniono zagadnienia krajoznawstwa i turystyki, ustanowiono szkolną odznakę krajoznawczo-turystyczną, zapewniono młodzieży korzystanie z tanich noclegów przez zorganizowanie szkolnych schronisk wycieczkowych oraz wypożyczanie taniego sprzętu turystycznego w wypożyczalniach szkolnych. Koła krajoznawcze otrzymały nazwę Szkolnych Kół Krajoznawczo-Turystycznych — SKKT. Nadało im nowy regulamin normujący sprawy organizacyjne i programowe. W okólniku wprowadzającym regulamin ustalone zostały powiązania szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego z działalnością

PTTK na drodze współpracy między placówkami obu instytucji.

W 1959 r., z inicjatywy władz oświatowych i turystycznych, powstało Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych, które wkrótce stało się członkiem Międzynarodowej Federacji Schronisk Młodzieżowych. W tymże roku PTTK wspólnie z organizacjami młodzieżowymi, reaktywowało w Zarządzie Głównym Komisję Młodzieżową.

Wanda Broniewska przed szkolnym schroniskiem wycieczkowym w Płocku.

Fot. J. Kłyszynska

Okres jaki nastąpił po 1956 r. należy więc uznać za najświetniejszy w dotychczasowym rozwoju szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego w Polsce. Mówią o tym: rozwój idei krajoznawczej w szkołach, nowoczesnie pojęte programy, statystyki organizacyjne itp. Już w końcu 1957 r. liczba SKKT wynosiła 2165 i 70 685 członków. Wycieczki i obozy wędrownie objęły 1 214 060 uczestników, schro-

nisk szkolnych było 281 z 8330 miejscami noclegowymi (w 1939 r. było 212 schronisk i około 5000 łóżek). Później zaś następująco:

Powstałe we wszystkich województwach i w większości powiatów szkolne ośrodki krajoznawczo-turystyczne (SWOKT i SPOKT) rozwijają zakrojona

	1966	1960	1968
1. SKKT	4 946	7 083	7 393
Członkowie SKKT	155 430	240 022	236 512
2. Wycieczki	38 500	64 000	68 385
Uczestnicy wycieczek	1 814 000	3 217 000	3 197 420
3. Obozy wędrowne	3 400	4 745	5 132
Uczestnicy obozów wędrownych	68 000	94 890	112 584
4. Zdobyte odznaki tur.-kraj.	16 690	21 362	—
5. Szkolne schroniska wycieczkowe	400	642	706
Łóżka w schroniskach	10 250	23 697	26 609
Osobonoclegi	378 860	840 600	—

Liczby te wskazują na ogromny rozwój szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego. W porównaniu z okresem międzywojennym nastąpił niemal 30-krotny wzrost liczby SKKT i 6-krotny bazy schroniskowej.

Miesięcznik *Poznaj swój kraj* wychodzi jako wielobarwny, 32-stronicowy magazyn krajoznawczy o nakładzie około 70 000 egzemplarzy. Rzeczywista liczba czytelników czasopisma jest co najmniej 3-krotnie większa. Z braku dostatecznej liczby egzemplarzy *Poznaj swój kraj* jest czytany zbiorowo w klasach i w czasie zebrań SKKT, wywieszany w formie gazetki ściennych w świetlicach i na korytarzach szkół. W licznych akcjach, jak turnieje krajoznawcze, konkursy na prace społecznie użyteczne corocznie biorą udział setki tysięcy młodzieży. *Orli Lot* miał w okresie swego największego rozkwitu zaledwie 3000 egzemplarzy nakładu i ograniczał swą tematyką wyłącznie do potrzeb kół krajoznawczych młodzieży szkolnej. *Poznaj swój kraj* jest organem całego młodzieżowego ruchu krajoznawczo-turystycznego. Porusza tematykę odnoszącą się do wszystkich spraw związanych z działalnością krajoznawczo-turystyczną młodzieży. Nie tylko szkolnej, ale i harcerskiej, studenckiej oraz pracującej.

na szeroką skalę działalność krajoznawczą i turystyczną. Rośnie krąg nauczycieli — oddanych działaczy krajoznawczych, członków wojewódzkich i powiatowych komisji krajoznawczych, opiekunów SKKT, wykwalifikowanych kierowników wycieczek i obozów wędrownych. Ich liczba przekracza obecnie 100 000 osób.

SWOKT-y i SPOKT-y stają się komórkami koordynującymi całą działalność szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego na swoim terenie. Organizują liczne akcje krajoznawcze oraz imprezy turystyczne, prowadzone samodzielnie lub wspólnie z organizacjami turystycznymi i młodzieżowymi.

Młodzież bierze masowo udział w różnych akcjach o charakterze społecznie użytecznym, opiekuje się zabytkami kultury i przyrody oraz miejscami martyrologii. Dwie akcje *Poznaj swój kraj*, zorganizowane wspólnie z Radą Ochrony Pomników Walki i Męczeństwa: „Niech pamięć o Nich nie zaginie” i „Żołnierze Wielkiej Sprawy” zdobyły sobie wielkie uznanie i stały się zaczątkami przyszłych milionowych „alertów” harcerskich. Akcja zbierania materiałów językoznawczych dała cenny materiał Instytutowi Dialektologii PAN, podobna — Instytutowi Meteorologii. Organizowane wspólnie

z PTTK konkursy na opis własnej miejscowości kierują młodzież na drogę badania własnego środowiska, dają też cenny materiał monograficzny.

Zainicjowany przez Centralną Komisję Krajoznawczą przy Ministerstwie Oświaty drugi powojenny zlot młodzieży SKKT stał się wielką manifestacją tego ruchu. Najcenniejszym plonem prac Komisji i Zlotu był program szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego, nawiązujący do 40-letniej tradycji krajoznawstwa w szkole i oparty o współczesne kierunki i potrzeby ludowej Ojczyzny. Ogłoszone przez Komisję tezy programowe stały się przedmiotem ogólnopolskiej dyskusji, której zakończenie odbyło się na Zlocie w dniach 5 i 6.V.1962 r. w Warszawie.

Wprowadzeniem do programu jest stwierdzenie: *Każdy rok przynosi nowe, doniosłe wydarzenia, szybko postępuje rozwój nauki i techniki. Nasza Ludowa Ojczyzna z każdym dniem się przeobraża, rośnie i pięknieje. Powstają w Polsce nowe miasta i okręgi przemysłowe, wielkie zakłady produkcyjne, budowane są nowe kopalnie, zapory wodne i elektrownie. Zmieniają się stosunki na wsi, nawet w zapadłej wiosce zjawia się światło elektryczne, na polach pracuje coraz więcej maszyn, rozpowszechniają się nowe formy gospodarowania. Te przemiany mają wielki wpływ na program i kierunki naszego ruchu.*

Treść całego programu podkreśla, że istotą młodzieżowego ruchu krajoznawczego powinna być czynna postawa w stosunku do zagadnień współczesnych Polski Ludowej, do postępowych dążeń naszego kraju, zarówno społecznych jak i gospodarczych, do perspektyw dalszego rozwoju.

Zasadniczymi elementami nowego programu były następujące wytyczne:

- umasowienie zajęć krajoznawczych i powiązanie ich z całokształtem pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły;
- poświęcenie większej uwagi spr-

wom dnia dzisiejszego i perspektywom rozwojowym kraju;

- skoncentrowanie się na poznawaniu najbliższego środowiska;
- szczególnego podkreślenia społecznej użyteczności zajęć krajoznawczo-turystycznych.

Grupa uczestników II Zlotu Młodzieży Krajoznawczej.

Fot. T. Cichowicz

Program wysuwa postulat, aby w wycieczkach brała udział cała młodzież szkolna, a zajęcia krajoznawczo-turystyczne były uwzględnione w planach dydaktyczno-wychowawczych wszystkich szkół. Szczególna rola w umasowieniu krajoznawstwa i turystyki przypada szkolnym kołom krajoznawczo-turystycznym, które w okresie całego roku powinny wspólnie z organizacjami młodzieżowymi organizować zajęcia krajoznawczo-turystyczne dla całej młodzieży szkolnej.

Program zwraca szczególną uwagę na staranne przygotowanie każdej wyciecz-

ki: wcześniejsze zapoznanie się z trasą, zebranie wiadomości o obiektach, które mają być zwiedzane, wcześniejsze zamówienie przewodników, noclegów i wyżywienia itp.

Program podkreśla również, że szczególne znaczenie w pracy krajoznawczej młodzieży spełnia miesięcznik *Poznaj swój kraj*. Jest on przede wszystkim nieocenionym doradcą i przewodnikiem SKKT.

Wiele istotnych elementów do pracy ogniw szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego wniosły organizowane przez Ministerstwo Oświaty (od 1958 r.) doroczne narady SWOKT-ów. Brali w nich udział również działacze komisji krajoznawczych: centralnej i wojewódzkich. Narady te były połączone z krajoznawczym badaniem terenu i odwiedzaniem schronisk szkolnych. Odbywały się kolejno w różnych regionach Polski.

Miały one na celu prawidłowe ukierunkowanie ruchu przede wszystkim przez: a) jego upowszechnienie, stworzenie lepszych warunków w terenie, planową organizację oraz właściwe przygotowanie i przeprowadzenie wycieczek i obozów wędrownych, b) umocnienie pozycji SKKT, które powinny odgrywać rolę inicjatora i organizatora krajoznawstwa i turystyki na swoim terenie, c) uporządkowanie i umocnienie bazy turystycznej, która ma służyć również celom wychowawczym, d) szkolenie organizatorów, e) bliższe współdziałanie z organizacjami turystycznymi i młodzieżowymi.

W dniu 7.VII.1966 r. odbyła się krajowa narada kuratorów okręgów szkolnych i przewodniczących Wojewódzkich Komitetów Kultury Fizycznej i Turystyki. Miała ona na celu ustalenie zasad współpracy resortu oświaty i GKKFiT oraz wytyczenie głównych zadań w zakresie wychowania fizycznego, sportu i turystyki młodzieży szkolnej w latach 1966—70. Ustalono na konferencji główne wytyczne działania w zakresie turystyki zmierzające w kierunku: zorganizowania SKKT we wszystkich szkołach podstawowych

i średnich, znacznego zwiększenia liczby młodzieży w wycieczkach krajoznawczo-turystycznych, pełnego zagospodarowania szlaków turystycznych i zwiększenia miejsc noclegowych w schroniskach szkolnych, zapewnienia szkołom sprzętu turystycznego i zwiększenia liczby wypożyczalni sprzętu, wprowadzenia zajęć z krajoznawstwa i turystyki w zakładach kształcenia nauczycieli, zespolenia wysiłków resortu oświaty, GKKFiT oraz organizacji młodzieżowych i turystycznych dla dalszego rozwoju wychowania fizycznego, sportu i turystyki młodzieży szkolnej. Obecnie uchwały tej narady są stopniowo realizowane, nie przyniosły jednak jeszcze w pełni spodziewanych rezultatów.

W tym czasie PTTK, chociaż nie obejmowało organizacyjnie Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, prowadziło jednak zakrojoną na szeroką skalę pracę z młodzieżą, organizując wycieczki, rajdy, spływy, odczyty, a także szkolenie aktywu młodzieżowego. W 1963 r. PTTK różnymi formami swej działalności objęło milion młodzieży, w tym również pewną liczbę uczniów i uczennic. W części szkół istniały w dalszym ciągu koła PTTK, skupiające w latach 1962—64 około 50 000 młodzieży. Młodzież szkolna brała też znaczny udział w imprezach PTTK. Najliczniej byli reprezentowani uczniowie starszych klas szkół średnich. M. in. każdego roku organizowano specjalne rajdy dla maturzystów oraz szkolenie młodzieżowych organizatorów turystyki.

Przełomowym momentem w pracy z młodzieżą szkolną było zawarte w kwietniu 1964 r. porozumienie PTTK z Ministerstwem Oświaty w sprawie współdziałania w zakresie szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego. Uchwała Plenum ZG PTTK z dnia 9.V.1964 r. i wydane na tej podstawie wytyczne uregulowały kwestię możliwości wstępowania SKKT do PTTK w charakterze członka zbiorowego. W Komisji Młodzieżowej ZG PTTK dokonano reorganizacji powołując w miejsce dotychczasowych Podkomisji —

Rady do Spraw Młodzieży Szkolnej, Studenckiej i Pracującej. Przewodniczącym Rady d/s Młodzieży Szkolnej został Ryszard Cetnarski, który pełnił tę funkcję przez najtrudniejszy okres pierwszych lat, aż do 1968 r. Stopniowo powołano Komisje Młodzieżowe również i w terenowych ogniwach PTTK.

Towarzystwo podjęło się, w porozumieniu ze szkolnymi ośrodkami krajoznawczo-turystycznymi, szkolenia nauczycieli i młodzieży, organizacji imprez na podstawie jednolitego kalendarza imprez sporządzanego przez PTTK, udostępnienia młodzieży bibliotek, poradni, wypożyczalni sprzętu i innych urządzeń turystycznych. PTTK udzieliło również członkom SKKT, wędrującym w grupach 25% zniżki w swoich schroniskach. W 1965 r. wprowadzono, jako jeszcze jeden ze środków rozwijania zainteresowań krajoznawczo-turystycznych Młodzieżową Odznakę Krajoznawczą (MOK).

Na podstawie porozumienia z Ministerstwem Oświaty, w 1964 r. zgłosiło akces do PTTK 638 SKKT. W 1965 r. liczba ta powiększyła się do 1118, w 1966 do 1528 i w 1967 do 2244 SKKT, co stanowiło 28% wszystkich istniejących Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej. Równocześnie we wszystkich terenowych komisjach młodzieżowych powołano Rady d/s Młodzieży Szkolnej, a w oddziałach Rady Opiekunów SKKT, złożone z nauczycieli.

Liczba członków SKKT afiliowanych w PTTK wynosiła w 1967 r. 118 000. Jednocześnie w 400 szkolnych kołach PTTK (w szkołach nie podlegających Ministerstwu Oświaty) było zrzeszonych 26 500 młodzieży. Także 124 drużyny harcerskie — członkowie zbiorowi Towarzystwa, grupujące 5508 harcerzy, specjalizowały się w działalności krajoznawczo-turystycznej.

Zwiększyła się również liczba młodych uczestników imprez turystycznych. W 1967 r. na ogólną liczbę 1 450 000 uczestników tych imprez 25% stanowi młodzież szkolna. Wiele ogniw PTTK orga-

nizuje specjalne imprezy przeznaczone wyłącznie dla młodzieży szkolnej. Do najbardziej popularnych należą tzw. rajdy na raty. Dzięki nim w każdą pogodną niedzielę tysiące młodzieży wyrusza na wycieczki w okolice swego miejsca zamieszkania.

Uczennice technikum ekonomicznego z Mińska Mazowieckiego — członkinie SKKT przy pracy.

Fot. J. Kłyńska

Dużym powodzeniem cieszą się różne akcje i konkursy organizowane przez Komisję Młodzieżową ZG PTTK wspólnie z organizacjami młodzieżowymi, Ministerstwem Oświaty i Redakcją *Poznaj swój kraj*, a w terenie przez Rady Opiekunów SKKT wspólnie ze SWOKT-ami. Wiele kół przewodnickich wprowadziło dla młodzieży bezpłatne, niedzielne wycieczki dla poznania swej miejscowości i okolicy. Ogniw PTTK, w porozumieniu z władzami szkolnymi, prowadzą coraz częściej szkolenie nauczycieli w różnych dziedzinach wiedzy krajoznawczej i turystycznej. Komisje Młodzieżowe oraz Studenckie Oddziały Międzyuczelniane podjęły na szeroką skalę szkolenie słuchaczy Studiów Nauczycielskich i Wyższych Szkół Pedagogicznych w zakresie turystyki i prac krajoznawczych. W sumie różnego rodzaju szkoleniem objętych jest co roku około 500 nauczycieli. Jednym z ważnych elementów, pobu-

dających młodzież do uprawiania krajoznawstwa i turystyki są odznaki. Młodzieżowa Odznaka Krajoznawcza jest wstępnym etapem do zdobywania odznak turystyki kwalifikowanej. O popularności tych odznak wśród młodzieży świadczy fakt, że np. górską odznaką turystyczną (GOT) zdobywa rocznie około 5000 uczennic i uczniów.

Przyjęta na VII Walnym Zjeździe Delegatów PTTK, który odbył się 11 i 12.V. 1968 r. — uchwała w sprawie węzłowych kierunków pracy Towarzystwa na lata 1968—72 przewiduje w pkt. 3 upowszechnienie działalności krajoznawczo-turystycznej wśród młodzieży: *W ogólnopolskim ruchu turystycznym w 1960 r. wzięło udział ponad 3 miliony młodzieży, w 1967 r. liczba ta wzrosła więcej niż dwukrotnie. Młodzież korzysta głównie z form zorganizowanej turystyki. Stawia to przed PTTK oraz organizacjami młodzieżowymi i władzami oświatowymi zadanie poważnego rozwoju sieci ogniw PTTK wśród młodzieży, rozwoju atrakcyjnych form zbiorowego uprawiania turystyki przez młodzież, rozwoju kadry organizatorów, przodowników i przewodników wyspecjalizowanych w turystyce młodzieżowej, a także w zapewnieniu młodzieży odpowiedniej, taniej bazy noclegowej i sprzętu.*

W wytycznych działalności organizacyjno-programowej podkreślono: *Szczególne znaczenie przypada naszemu Towarzystwu w dziedzinie oddziaływania na młodzież, pracy z młodzieżą we wszystkich jej środowiskach: szkolnych, robotniczych, akademickich.*

Praca PTTK powinna rozpoczynać się już w szkole podstawowej wśród najmłodszych turystów i krajoznawców poprzez współpracę z drużynami ZHP, w szkołach średnich i zawodowych, powinna opierać się o współpracę ze Szkolnymi Kotłami Krajoznawczo-Turystycznymi, poprzez szkolne koła PTTK i szeroką współpracę z nauczycielami i władzami oświatowymi.

W szkołach przykładowych ta działal-

ność powinna się rozwijać poprzez przyciąganie młodych robotników do udziału w imprezach turystycznych, do współgospodarowania w dziedzinie turystyki i krajoznawstwa w kotłach zakładowych PTTK przy ścisłym współdziałaniu ZMS.

Sprawozdanie ZG PTTK za lata 1965—67 przygotowane na VII Walny Zjazd Delegatów stwierdza: *Mając na uwadze rozwój ruchu krajoznawczo-turystycznego wśród młodzieży szkolnej zacieśniono kontakty z Redakcją „Poznaj swój kraj”. Za wkład pracy w popularyzację krajoznawstwa z okazji 100 numeru tego miesięcznika nadano Redakcji „Poznaj swój kraj” Złotą Odznakę PTTK.*

Na ostatniej IV Krajowej Naradzie Aktywu Młodzieżowego PTTK, która odbyła się w ostatnich dniach czerwca 1968 r. w Gdańsku stwierdzono że: *Krajoznawstwo i turystyka jako formy aktywnego wypoczynku po pracy stają się coraz większym udziałem młodzieży pracującej i uczącej się.*

Atrakcyjność ich form powoduje, że są one również skuteczną metodą oddziaływania w procesie kształtowania ideowych postaw młodzieży. Wychowawcze aspekty krajoznawstwa i turystyki szczególnie w odniesieniu do wychowania patriotycznego spowodowały, że stały się one domeną działalności nie tylko Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego, ale również społeczno-politycznych organizacji młodzieżowych.

Uchwała stwierdza, że obradujący na początku 1968 r. IV Zjazd Związku Młodzieży Socjalistycznej określił również dalsze zadania w zakresie umasowienia turystyki wśród młodzieży.

Wynika z tego, że turystyka i krajoznawstwo uznane zostały w programie działalności organizacji młodzieżowych jako jeden z czynników poznawczych i wychowawczych w procesie ideowego oddziaływania na młodzież.

Oceniając pozytywnie dotychczasowe kierunki działania Towarzystwa IV Krajowa Narada Aktywu Młodzieżowego uważa m. in. za konieczne:

— wzbogacić w większym stopniu działalność turystyczną treściami krajoznawczymi, podkreślając osiągnięcia budownictwa socjalistycznego, zapoznając z historią walk narodu polskiego o narodowe i społeczne wyzwolenie;

— szerzej propagować podejmowanie prac o charakterze krajoznawczym, ukazując problemy ochrony przyrody, opieki nad zabytkami i miejscami martyrologii narodu polskiego.

W zakresie działalności programowej w środowisku młodzieży szkolnej uchwalono m. in.:

— przyjmując za podstawę programu działalności krajoznawczo-turystycznej w szkole system odznak turystycznych poczynając od Młodzieżowej Odznaki Krajoznawczej do odznak turystyki kwalifikowanej włącznie;

— organizować wycieczki młodzieży szkolnej przede wszystkim w celu poznania własnego regionu, jednocześnie znacznie staranniej przygotowywać programy wycieczek szkolnych, zabezpieczyć prawidłową realizację tych programów;

— w szerszym niż dotychczas stopniu włączać młodzież szkolną pod fachowym kierownictwem do inwentaryzacji krajoznawczej swego regionu, opracowywania monografii krajoznawczych, opieki nad zabytkami, ochrony przyrody itp.

Wskazane jest organizowanie konkursów krajoznawczych przy pomocy ogólni PTTK oraz wieczorów i seminariów krajoznawczych. W ramach szkolenia turystycznego młodzieży należy popularyzować czytelnictwo miesięcznika *Poznaj swój kraj*, zapoznawać młodzież z poradnikami poszczególnych dziedzin turystyki i opracowaniami metodycznymi w zakresie krajoznawstwa.

W uchwale IV Krajowej Narady Aktywu Młodzieżowego stwierdza się także konieczność szerszego propagowania wartości krajoznawstwa w pracy drużyn harcerskich poprzez wprowadzenie do programów wycieczek i obozów harcerskich zwiedzania zakładów pracy, miejsc chwały oręża polskiego i miejsc martyrologii

narodu polskiego jako jednego z elementów kształtowania patriotycznych postaw dzieci i młodzieży harcerskiej.

W zakresie działalności organizacyjnej przyjęto następujące założenia:

— działalność krajoznawczo-turystyczną wśród młodzieży szkół podstawowych i średnich rozwijać poprzez zbiorowe członkostwo SKKT i drużyn harcerskich w Oddziałach PTTK, a w szkołach średnich, gdzie nie ma SKKT poprzez szkolne koła PTTK;

— dla kierowania pracą SKKT — PTTK na terenie powiatu powołać we wszystkich oddziałach rady opiekunów składających się z opiekunów SKKT, przedstawicieli Inspektoratu Oświaty, Zarządu Oddziału PTTK, Komendy Hufca ZHP, organizacji młodzieżowych, przewodniczących kół PTTK w szkołach pomaturalnych i opiekunów szkolnych kół PTTK.

Również program działalności Komisji Krajoznawczej ZG PTTK na lata 1969—72 przewiduje upowszechnienie działalności krajoznawczo-turystycznej młodzieży m. in. przez: a) jak najszerszy udział działaczy krajoznawczych PTTK w pracy SKKT, b) bezpośredni udział w pracach związanych z 50-leciem SKKT, c) jak najszersze włączenie młodzieży szkolnej do opieki nad zabytkami historii, kultury i przyrody oraz upamiętnionymi miejscami walki i męczeństwa narodu polskiego.

W 1969 r. obchodzić będziemy 50-lecie powstania szkolnego ruchu krajoznawczo-turystycznego. Będzie to szczególnie okazja do spopularyzowania krajoznawstwa i turystyki a szczególnie ich wychowawczych i poznawczych aspektów dla młodzieży.

Głównymi organizatorami obchodów będą: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze jako kontynuator tradycji Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, Ministerstwo Oświaty i Szkolnictwa Wyższego, Redakcja *Poznaj swój kraj* oraz organizacje młodzieżowe.

Celem obchodów 50-lecia SKKT jest upowszechnienie dorobku ruchu krajo-

znawczo-turystycznego. Będzie to jednocześnie okazją do zwiększenia aktywności młodzieży szkolnej w działalności krajoznawczo-turystycznej. Szczególnie duże możliwości stwarza w tym zakresie Ogólnopolski Konkurs Krajoznawczo-Turystyczny „Szlakami Polski Ludowej” organizowany przez Związki Zawodowe, organizacje młodzieżowe i PTTK. Jego celem jest wszechstronne zaznajomienie

społeczeństwa, a szczególnie młodzieży, z historią walk z okupantem, osiągnięciami Polski Ludowej oraz planami i perspektywami dalszego rozwoju budownictwa socjalistycznego w Polsce.

Podsumowaniem obchodów 50-lecia SKKT, a zarazem centralnym ich punktem, będzie Zlot Krajoznawczy Młodzieży Szkolnej w Krakowie w dniach 5—7. IX.1969 r.